

SLUŽBA ZA REVIZIJU FINANSIRANJA POLITIČKIH STRANAKA

Na osnovu člana 10. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka („Službeni glasnik BiH“, broj: 95/12 i 41/16), člana 25. Pravilnika o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka („Službeni glasnik BiH“, broj: 96/13, 89/16, 5/22 i 31/24) i člana 18. Pravilnika o administrativnim procedurama pregleda, kontrole i revizije finansijskih izvještaja političkih stranaka („Službeni glasnik BiH“, broj: 103/08, 5/22 i 39/25), izdajem

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA ZA 2022. GODINU I POSTIZBORNOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA – OPĆI IZBORI 2022. GODINE **DEMOKRATSKE FRONTE**

Broj: 03-07-6-410/23
Sarajevo, 23.01.2026. godine

S A D R Ź A J

MIŠLJENJE	3
1. UVOD	4
2. PREDSTAVLJANJE POLITIČKE STRANKE	4
3. OPIS REVIZIJE FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA	5
Predmet revizije	5
Cilj revizije	5
Obim revizije	5
4. PRETHODNE KONTROLE I REVIZIJE	5
5. NALAZI I PREPORUKE	6
5.1 NALAZI	6
5.2 PREPORUKE	12

MIŠLJENJE

Služba za reviziju finansiranja političkih stranaka izvršila je reviziju finansijskih izvještaja Demokratske fronte za 2022. godinu i to: godišnjeg finansijskog izvještaja za 2022. godinu i finansijskog izvještaja za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata Općih izbora, održanih 2022. godine.

Rukovodstvo političke stranke je odgovorno za finansijske izvještaje, postupanje stranke u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka i poglavlja 15 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, te uspostavljanje efikasnog sistema internih kontrola.

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje na osnovu revizije koju smo izvršili.

Reviziju smo izvršili u skladu sa revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju da reviziju planiramo i izvršimo na način da prikupimo dovoljno dokaza koji nam, u razumnoj mjeri, pružaju garanciju da je stranka postupala u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka.

Revizija je na osnovu uzoraka ispitivala značajne transakcije koje potvrđuju iznose u finansijskim izvještajima, ocjenu računovodstvenih načela prilikom sastavljanja finansijskih izvještaja i postupanje u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka.

Smatramo da revizija koju smo izvršili pruža razumnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Revizijom finansijskih izvještaja za 2022. godinu, utvrđeno je da je Demokratska fronta prekršila odredbe člana 4. stav (1), člana 5. stav (4), člana 6. stav (4), člana 8. stav (1), stav (4) i stav (6), člana 11. stav (1) i stav (2) i člana 12. stav (1), stav (3) i stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka i odredbe člana 15.1 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Prema našem mišljenju, osim navedenog, revidirani finansijski izvještaji ukazuju da je Demokratska fronta u 2022. godini postupala u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka i odredbama člana 15.10 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

1. UVOD

Služba za reviziju finansiranja političkih stranaka (u daljem tekstu: Služba za reviziju) izvršila je reviziju godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske fronte za 2022. godinu i finansijskog izvještaja za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata Općih izbora, održanih 2022. godine.

Revizija je preduzeta u skladu sa članom 10. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka, članom 25. Pravilnika o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka i članom 2. Pravilnika o administrativnim procedurama pregleda, kontrole i revizije finansijskih izvještaja političkih stranaka.

Zbog činjenice da se revizija obavlja provjerama na bazi uzorka i da postoje ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške ne budu otkrivene.

Prema podacima iz godišnjeg finansijskog izvještaja, Demokratska fronta se finansirala iz sljedećih izvora¹:

R/B	Izvori finansiranja	Iznos (KM)	Struktura (%)
1.	Članarina	2.880,34	0,30
2.	Prilozi fizičkih lica (3-a)	147.383,02	15,31
3.	Prilozi pravnih lica (3-b)	11.000,00	1,14
4.	Prihodi od imovine (3-c)	0,00	0,00
5.	Prihodi od dobiti preduzeća u vlasništvu političke stranke (3-d)	0,00	0,00
6.	Prihodi od poklona (3-e)	12.032,30	1,25
7.	Prihodi iz budžeta (3-f)	770.960,89	80,10
8.	Prihodi od propagande (3-g)	0,00	0,00
I	Ukupni prihodi (1-8)	944.256,55	98,11
II	Ostali prihodi i drugo	18.210,64	1,89
	Izvori finansiranja (I+II)	962.467,19	100,00

U godišnjem finansijskom izvještaju za 2022. godinu politička stranka je iskazala rashode u ukupnom iznosu od 955.908,32 KM².

2. PREDSTAVLJANJE POLITIČKE STRANKE

Naziv političke stranke je Demokratska fronta. Skraćeni naziv stranke je DF.

Politička stranka je pod nazivom Demokratska fronta BiH upisana u registar političkih organizacija kod Općinskog suda u Sarajevu, Rješenjem broj: 065-0-F1-13-000001 od 24.04.2013. godine sa sjedištem u Sarajevu, ulica Saliha Udžvarlića broj 10, a potom je Rješenjem broj: 065-0-F1-14-000011 od 06.05.2014. godine promijenila naziv u Demokratska fronta – Željko Komšić. Na osnovu Rješenja Općinskog suda u Sarajevu, broj: 065-0-F1-15-000015 od 14.10.2015. godine, politička stranka djeluje pod nazivom Demokratska fronta. Rješenjem broj: 065-0-F1-23-F0005 od 07.11.2023. godine upisana je promjena adrese sjedišta stranke.

Sjedište političke stranke je u Sarajevu, Obala Kulina bana 1.

Lice ovlašteno za zastupanje stranke je Željko Komšić, predsjednik.

¹ Podaci iz korigovanog obrasca 3 (izvori finansiranja) godišnjeg finansijskog izvještaja za 2022. godinu, koji je Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine dostavljen 05.05.2025. godine.

² Podaci iz korigovanog obrasca 4 (rashodi političke stranke) godišnjeg finansijskog izvještaja za 2022. godinu, koji je Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine dostavljen 05.05.2025. godine.

Lice ovlašteno za podnošenje finansijskih izvještaja za 2022. godinu je Hamed Hodžić.

Prema podacima iz godišnjeg finansijskog izvještaja za 2022. godinu, Demokratska fronta ima sljedeću organizacionu strukturu:

- Centrala Demokratske fronte,
- 7 kantonalnih odbora i
- 32 općinska odbora.

3. OPIS REVIZIJE FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA

Predmet revizije je godišnji finansijski izvještaj Demokratske fronte za 2022. godinu i finansijski izvještaj za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana ovjere rezultata Općih izbora, održanih 2022. godine i to sljedećih organizacionih dijelova političke stranke:

- Centrala Demokratske fronte,
- Kantonalni odbor Demokratske fronte Zeničko-dobojskog kantona i
- Općinski odbor Demokratske fronte Vogošća.

Cilj revizije je da se na osnovu provedenih revizijskih procedura pribave revizijski dokazi, koji će revizoru omogućiti da izrazi mišljenje o tome da li je politička stranka u izvještajnom periodu postupala u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka i odredbama člana 15.10 Izbornog zakona BiH.

Obim revizije finansijskih izvještaja Demokratske fronte obuhvata kontrolu finansijske dokumentacije i provođenje analitičkih procedura radi utvrđivanja usklađenosti podataka koje je stranka iskazala u finansijskom izvještaju sa odredbama Zakona o finansiranju političkih stranaka, odnosno usklađenosti izvora finansiranja i načina trošenja sredstava, s posebnim naglaskom na nenovčane donacije i troškove izborne kampanje.

4. PRETHODNE KONTROLE I REVIZIJE

Služba za reviziju je izvršila pregled, kontrolu i reviziju finansijskih izvještaja Demokratske fronte u periodu od 2013. godine do 2021. godine, nakon čega su izdati izvještaji o reviziji, odnosno izvještaji o pregledu sa nalazima revizije, mišljenjem revizora i preporukama stranci.

Nakon izvršenog pregleda godišnjeg finansijskog izvještaja za 2021. godinu, izdat je Izvještaj o pregledu sa mišljenjem revizora, nalazima i reporukama stranci da finansijska sredstva obezbijeđena za finansiranje stranke koristi u skladu sa programom utroška sredstava, da izdaje potvrde o primljenim priložima u skladu sa članom 6. Pravilnika, da vodi poslovne knjige u skladu sa računovodstvenim propisima, odnosno da uspostavi pravilne i potpune evidencije o prihodima, rashodima i obavezama, da finansijske izvještaje koje podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH popunjava u skladu sa Pravilnikom o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka i da izvrši usaglašavanje obaveza sa dobavljačima, te provede odgovarajuća knjiženja u svojim poslovnim knjigama.

Nerealizovane preporuke:

Na osnovu uočenih nedostataka u godišnjem finansijskom izvještaju za 2022. godinu, utvrđeno je da Demokratska fronta nije ispoštovala date preporuke.

5. NALAZI I PREPORUKE

5.1 NALAZI

a) **Demokratska fronta je prekršila odredbe člana 4. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka³.**

Politička stranka je u korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju iskazala ukupne troškove u iznosu od 955.908,32 KM.

Demokratska fronta je Rebalansom finansijskog plana za 2022. godinu i Finansijskim planom kampanje za Opće izbore 2022. godine, koje je Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine dostavila dana 07.07.2022. godine, planirala rashode u ukupnom iznosu od 2.204.739,09 KM.

Analizirajući Finansijski plan za Opće izbore 2022. godinu uočeno je da je isti nerealno planiran, jer su planirani troškovi 3,4 puta veći od izvršenja u 2022. godini. Naime, politička stranka je planirala troškove kampanje u ukupnom iznosu od 1.500.000,00 KM, dok je iste ostvarila u iznosu od 434.337,55 KM.

Osim toga, Analizom dostavljenog Rebalansa finansijskog plana za 2022. godinu, utvrđeno je da stranka nije planirala sve troškove koje je iskazala u godišnjem finansijskom izvještaju za 2022. godinu, a da je pojedine troškove ostvarila u većem iznosu od planiranih.

- Demokratska fronta je u godišnjem finansijskom izvještaju iskazala humanitarne rashode u iznosu od 350,00 KM, a koje nije planirala Rebalansom finansijskog plana za 2022. godinu.
- Politička stranka je troškove električne energije, bruto plate zaposlenih i ostale rashode iskazala u većem iznosu od planiranih za 2.205,57 KM.

Rebalansom finansijskog plana za 2022. godinu, stranka je planirala troškove električne energije u iznosu od 6.000,00 KM, bruto plate zaposlenih u iznosu od 139.101,72 KM, te ostale rashode u iznosu od 10.000,00 KM.

Demokratska fronta je u korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju iskazala troškove električne energije u iznosu od 6.442,81 KM, bruto plate zaposlenih u iznosu od 140.860,22 KM, te ostale rashode u iznosu od 10.004,26 KM.

Na osnovu naprijed navedenog, utvrđeno je da je Demokratska fronta finansijska sredstva u iznosu od 2.555,57 KM utrošila mimo utvrđenog Rebalansa finansijskog plana za 2022. godinu, čime je prekršila odredbe člana 4. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

b) **Politička stranka je prekršila odredbe člana 5. stav (4), člana 6. stav (4) i člana 8. stav (1) i stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka.**

Revizijom je utvrđeno da Demokratska fronta nije uspostavila evidencije u poslovnim knjigama i nije prijavila u godišnjem finansijskom izvještaju nenovčane donacije po osnovu besplatnog oglašavanja na društvenim mrežama, besplatnog oglašavanja na reklamnim površinama („billboard“ i „led display“) tokom izborne kampanje 2022. godine, te pruženih usluga po povoljnijim uslovima, čime je prekršila odredbe člana 5. stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

- (1) Demokratska fronta u korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju i poslovnim knjigama nije iskazala nenovčanu donaciju po osnovu besplatnih objava na društvenoj mreži „Facebook“ u iznosu od 100,00 KM, čime je prekršila odredbe člana 5. stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

³ U skladu sa odredbom člana 4. stav (1) Zakona o finansiranju političkih stranaka, stranka finansijska sredstva iz člana 3. stav (1) ovog zakona može koristiti isključivo za ostvarivanje ciljeva utvrđenih svojim programom i statutom.

Prema podacima koji su dostupni u biblioteci objava „Ads Library“, utvrđeno je da je oglašavanje na stranici "Hajdarević Meris-Kandidat za Federalni parlament BiH" (2 oglasa) u ukupnom iznosu od 100,00 KM platio Informativni portal „Iz drugog ugla“, za koje stranka nema dokumentaciju.

- (2) Uvidom u podatke o isticanju bilborda na Općim izborima 2022. godine, koje je dostavio „Transparency International BiH“, utvrđeno je da je Demokratska fronta tokom izborne kampanje 2022. godine imala reklamne površine u Brezi (1 “billboard”), Gračanici (1 “led display”), Ključu (1 “billboard”), Lukavcu (1 “billboard”), Vitezu (1 “billboard”), Zavidovićima (1 “billboard” i 1 “led display”) i Žepču (2 “led display”) za koje politička stranka nema dokumentaciju.

Činjenica da je „Transparency International BiH“ evidentirao reklamne površine na kojima se oglašavala stranka, a da stranka nema dokumentaciju niti specifikacije o zakupu reklamnih površina na 9 lokacija⁴ u 7 gradova i općina, ukazuje da je stranka u toku predizborne kampanje besplatno koristila reklamne površine, odnosno da je ostvarila nenovčane donacije procijenjene vrijednosti 9.277,24 KM⁵.

S obzirom da stranka u poslovnim knjigama nije evidentirala i u finansijskom izvještaju nije prijavila nenovčane donacije, te da nije poznat identitet donatora, prekršene su odredbe člana 5. stav (4) i člana 8. stav (1) tačka e) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

- (3) Uvidom u račune pravnih lica „Cover“-Agencija za digitalni marketing Zenica, Zdravstveno-turistički centar „Banja Vrućica“ Teslić i „Europlakat BH“ d.o.o. Sarajevo, utvrđeno je da je stranka ostvarila nenovčane donacije po osnovu pruženih usluga po povoljnijim uslovima, a koje nije evidentirala u poslovnim knjigama, niti iskazala u finansijskom izvještaju, čime je prekršila odredbe člana 5. stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

- Pravno lice „Cover“-Agencija za digitalni marketing Zenica je za usluge oglašavanja na društvenim mrežama, političkoj stranci izdalo fakturu broj: 24/2022 od 29.11.2022. godine u iznosu od 3.000,00 KM, sa odobrenim rabatnom od 40% na cijenu oglašavanja na društvenim mrežama, odnosno 2.000,00 KM.
- Kontrolom računa pravnog lica Zdravstveno-turistički centar „Banja Vrućica“ Teslić broj: 350-262/2022 od 05.04.2022. godine u iznosu 500,00 KM i pregledom dostavljenog akta broj: 327/2022 od 04.04.2022. godine, utvrđeno je da je političkoj stranci za korišćenje kongresne dvorane „Dunav“ odobren rabat od 75%, odnosno 1.500,00 KM.

Uvidom u obavještenje o dodjeli ugovora broj: 36-1-2-10-5-16/22 dostupnom na portalu javnih nabavki Bosne i Hercegovine, utvrđeno je da je pravno lice Zdravstveno-turistički centar „Banja Vrućica“ Teslić tokom 2022. godine imalo zaključen ugovor o javnoj nabavci sa Ministarstvom rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske u iznosu od 100.000,00 KM bez PDV-a.

S obzirom da je pravno lice Zdravstveno-turistički centar „Banja Vrućica“ Teslić u toku 2022. godine imalo zaključen ugovor o javnim nabavkama s organima izvršne vlasti, u iznosu većem od 10.000,00 KM, prekršene su i odredbe člana 8. stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

- Dobavljač „Europlakat BH“ d.o.o. Sarajevo je za zakup 243 površine (116 površina za „billboard“, jedne površine za „backlight“, 80 površina za „city light“, 4 površine za „city light/okrugli stub“, 4 površine za „superboard“, 17 površina za bus stajališta i 21 površinu za „led display“) u periodu od 02.09.2022. do 30.09.2022. godine izdao fakturu br. 718-09/22 od 14.09.2022. godine u iznosu od 82.079,85 KM. Uvidom u ugovor o poslovnoj

⁴ Oglašavanje na sljedećim reklamnim površinama: 5 “billboard” i 4 “led display”.

⁵ Prilikom obračuna iznosa nenovčanih donacija uzeta je cijena zakupa reklamnih površina prema cjenovniku dobavljača “Europlakat BH” d.o.o. Sarajevo („billboard“ u iznosu od 861,16 KM i „led display“ u iznosu od 1.242,86 KM).

saradnji broj: S-282/22 (D-37/07/22) od 07.07.2022. godine, utvrđeno je da je dobavljač stranci odobrio rabat od 63% na zakup 243 reklamne površine, odnosno 119.450,94 KM.

Na osnovu navedenog, utvrđeno je da je stranka ostvarila prilog pravnog lica „Europlakat BH“ d.o.o. Sarajevo u iznosu od 119.450,94 KM, koji je za 69.450,94 KM veći u odnosu na dozvoljeni limit na visinu priloga, čime su prekršene i odredbe člana 6. stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

c) Demokratska fronta prekršila je odredbe člana 8. stav (6) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

Demokratska fronta je tokom 2022. godine primila priloge posredstvom trećih lica, u ukupnom iznosu od 1.350,00 KM, čime je prekršila odredbe člana 8. stav (6) Zakona o finansiranju političkih stranaka⁶.

Uvidom u potvrde o primljenim priložima broj: 29/22 od 31.01.2022. godine i broj: 151/22 od 09.06.2022. godine koje je dostavila politička stranka, utvrđeno je da je fizičko lice Bojana Samardžić Rešidat donirala političkoj stranci sredstva u ukupnom iznosu od 1.350,00 KM. Kontrolom izvoda sa transakcionog računa stranke utvrđeno je da je navedena sredstva na račun stranke uplatilo fizičko lice Samer Rešidat i to: dana 31.01.2022. godine u iznosu od 90,00 KM i dana 09.06.2022. u iznosu od 1.260,00 KM.

d) Politička stranka je prekršila odredbe člana 11. stav (1) i stav (2) i člana 12. stav (1), stav (3) i stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka i odredbe člana 15.1 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Revizijom finansijskih izvještaja utvrđeno je da Demokratska fronta nije uspostavila sistem internih kontrola, nije uspostavila potpune i pravilne evidencije o prihodima, rashodima i obavezama, te finansijski izvještaj nije popunila na način kako je Centralna izborna komisija BiH propisala Pravilnikom o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka (u daljnjem tekstu: Pravilnik), čime je prekršila odredbe člana 11. stav (1) i stav (2) i člana 12. stav (1) i stav (4) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

Politička stranka nije uspostavila potpune evidencije ni o troškovima izborne kampanje čime je prekršila odredbe člana 12. stav (3) Zakona o finansiranju političkih stranaka i odredbe člana 15. 1 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

(1) Demokratska fronta nije izvršila potpun i sveobuhvatan popis imovine i obaveza na dan 31.12.2022. godine.

Uvidom u Izvještaj popisne komisije na dan 31.12.2022. godine utvrđeno je da je izvršen popis osnovnih sredstava, opreme i novčanih sredstava na transakcijskim računima i blagajni, ali da nije izvršen popis potraživanja i obaveza političke stranke.

Cilj popisa imovine i obaveza je utvrđivanje njihovog stvarnog stanja, te usklađivanje stanja u poslovnim knjigama sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom, kao pretpostavkom za pravilno finansijsko izvještavanje, a što je propisano Zakonom o računovodstvu i reviziji Federacije Bosne i Hercegovine.

Takođe, politička stranka nije donijela interne akte kojim bi uredila računovodstvene postupke i finansijsko izvještavanje, te unutrašnje kontrole radi sprečavanja pogrešnog evidentiranja prihoda i rashoda, te zloupotrebe finansijskih sredstava, a što je bila obavezna u skladu sa odredbama člana 11. stav (2) Zakona o finansiranju političkih stranaka.

(2) Politička stranka nije uspostavila evidencije o novčanim tokovima putem blagajne u skladu sa računovodstvenim propisima i principima blagajničkog poslovanja.

⁶ Članom 8. stav (6) Zakona o finansiranju političkih stranaka zabranjeno je davanje dobrovoljnih priloga u novcu ili u formi proizvoda posredstvom trećih lica (posrednika).

Uvidom u izvode sa transakcijskog računa broj: 1610000106750063 koji je otvoren kod „Raiffeisen bank“ d.d. Sarajevo i na osnovu specifikacija o uplati članarina Općinske organizacije Demokratske fronte Maglaj, koje je stranka u toku revizije dostavila, utvrđeno je da je fizičko lice Hajrudin Ferić dana 22.02.2022. godine i dana 27.05.2022. godine izvršilo uplatu sredstava po osnovu članarina prikupljenih od više lica u ukupnom iznosu od 168,00 KM.

Stranka u poslovnim knjigama nema evidentiranu blagajnu ovog odbora, tako da nema ni evidenciju o članarinama prikupljenim u gotovom novcu.

(3) Demokratska fronta u korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju nije iskazala sve nenovčane donacije, te u poslovnim knjigama nije evidentirala sve prihode, čime je prekršila odredbe člana 13. i 18. Pravilnika.

- Politička stranka u poslovnim knjigama nije evidentirala, niti je u obrascu 3 (izvori finansiranja) i 3-e (nenovčane donacije i računi koje stranka nije imala obavezu da plati) godišnjeg finansijskog izvještaja iskazala nenovčanu donaciju pravnog lica Informativni portal „Iz drugog ugla“ po osnovu besplatnog oglašavanja na društvenoj mreži „Facebook“ u ukupnom iznosu od 100,00 KM.
- Demokratska fronta u poslovnim knjigama nije evidentirala, niti je u godišnjem finansijskom izvještaju iskazala nenovčane donacije po osnovu besplatnog korištenja reklamnih površina („billboard“ i „led display“) tokom izborne kampanje 2022. godine, procijenjene vrijednosti od 9.277,24 KM.
- Stranka u poslovnim knjigama nije evidentirala niti je u obrascu 3 (izvori finansiranja) i 3-e (nenovčane donacije i računi koje stranka nije imala obavezu da plati) godišnjeg finansijskog izvještaja iskazala nenovčane donacije po osnovu pruženih usluga po povoljnijim uslovima od strane pravnih lica: „Cover“-Agencija za digitalni marketing Zenica, Zdravstveno-turistički centar „Banja Vrućica“ Teslić i „Europlakat BH“ d.o.o. Sarajevo u ukupnom iznosu od 122.950,94 KM⁷.
- Uvidom u potvrde o primljenim priložima koje je stranka izdala fizičkim i pravnim licima utvrđeno je da potvrde ne sadrže broj ličnog dokumenta/identifikacioni broj donatora, dok dio potvrda ne sadrži adresu i mjesto prebivališta donatora, što je suprotno odredbama člana 6. Pravilnika.

U skladu sa odredbama iz člana 6. Pravilnika, politička stranka je dužna svakom fizičkom i pravnom licu od kojeg je primila članarinu ili prilog izdati potvrdu u kojoj su sadržani sljedeći podaci: naziv političke stranke, serijski broj potvrde, ukupan iznos članarine/priloga, ime i prezime/naziv donatora, broj ličnog dokumenta/identifikacioni broj donatora, adresa i mjesto prebivališta/sjedišta donatora, datum uplate, datum izdavanja potvrde i potpis ovlaštenog lica.

(4) Demokratska fronta nije uspostavila potpune i pravilne evidencije o rashodima i nije pravilno iskazala rashode u obrascima korigovanog godišnjeg finansijskog izvještaja, čime je prekršila odredbe člana 7. stav (2), 21., 22. i 23. Pravilnika.

- Stranka nije u korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju iskazala podatke o troškovima u obrascima 4.1 (režijsko-administrativni i ostali troškovi) za svaki organizacioni dio posebno, a što je bila obavezna u skladu sa odredbama člana 7. stav (2) Pravilnika.
- Uvidom u analitičke kartice troškova i dobavljača utvrđeno je da je stranka troškove komunalnih usluga u poslovnim knjigama evidentirala i u godišnjem finansijskom izvještaju iskazala u većem iznosu od stvarnih za 231,58 KM.

⁷ Detaljnije objašnjeno u nalazu pod b).

Naime, stranka je u poslovnim knjigama na dan 31.12.2022. godine iskazala preplatu po početnom stanju za dobavljača KJKP „Rad“ d.o.o. Sarajevo u iznosu od 207,95 KM. Uvidom u izvod otvorenih stavki KJKP „Rad“ d.o.o. Sarajevo utvrđeno je da obaveze političke stranke prema ovom dobavljaču iznose 23,63 KM. Politička stranka je u poslovnim knjigama izvršila korekciju pogrešno iskazanog stanja obaveza prema pomenutom dobavljaču na način da je evidentirala obaveze i troškove komunalnih usluga u iznosu od 231,58 KM.

Navedeno ukazuje da politička stranka ne vodi pravilne i pravovremene evidencije o svojim troškovima i obavezama.

- Uvidom u račun pravnog lica Zdravstveno-turistički centar „Banja Vrućica“ Teslić broj: 350-262/2022 od 05.04.2022. godine u iznosu od 500,00 KM utvrđeno je da političkoj stranci odobren rabat od 75% na cijene zakupa i pružene usluge, odnosno 1.500,00 KM.

Na osnovu navedenog, utvrđeno je da je stranka u svojim poslovnim knjigama i finansijskom izvještaju troškove zakupa iskazala u manjem iznosu u odnosu na stvarne za 1.500,00 KM.

- Demokratska fronta nije u godišnjem finansijskom izvještaju iskazala tačne podatke o troškovima izborne kampanje, čime je prekršila odredbe člana 21. i 23. Pravilnika.

1. Politička stranka nije u poslovnim knjigama evidentirala niti je u godišnjem finansijskom izvještaju iskazala troškove izborne kampanje po osnovu objava na društvenoj mreži „Facebook“ u vrijednosti od 100,00 KM.
2. Demokratska fronta je troškove izborne kampanje po osnovu objava na društvenoj mreži „Facebook“ u vrijednosti 2.822,30 KM, u poslovnim knjigama evidentirala na kontu 40104-*troškovi zakupnine*, te ih u korigovanom finansijskom izvještaju umjesto na obrascu 4.2 (troškovi propagande) iskazala na obrascu 4.1 (režijsko-administrativni i ostali troškovi), čime je troškove kampanje iskazala u manjem iznosu za 2.822,30 KM.
3. Politička stranka je troškove izborne kampanje po osnovu zakupa sala Doma Kulture u Bosanskoj Krupi i Doma kulture u Olovu ukupne vrijednosti 450,00 KM evidentirala u poslovnim knjigama na kontu 40104-*troškovi zakupnine*, te ih u korigovanom finansijskom izvještaju umjesto na obrascu 4.2 (troškovi propagande) iskazala na obrascu 4.1 (režijsko-administrativni i ostali troškovi), čime su troškovi kampanje iskazani u manjem iznosu za 450,00 KM.
4. Politička stranka u svojim poslovnim knjigama i finansijskim izvještajima nije iskazala troškove zakupa reklamnih površina (“billboard” i “led display”) na 9 lokacija, čime je troškove kampanje iskazala u manjem iznosu za 9.277,24 KM u odnosu na ostvarene.

Kao što je navedeno u nalazu pod b), „Transparency International BiH“ je Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine dostavio podatke o oglašavanju na Općim izborima 2022. godine, dok je politička stranka tokom obavljanja revizije finansijskih izvještaja predložila račune i drugu dokumentaciju o troškovima izborne kampanje, a između ostalog račune i specifikacije o zakupu reklamnih površina za vanjsko oglašavanje. Pregledom raspoloživih specifikacija utvrđeno je da se politička stranka oglašavala na više lokacija, a da politička stranka nema dokumentaciju o plaćanju zakupa za ukupno 9 reklamnih površina (5 “billboard” i 4 “led display”), procijenjene vrijednosti od 9.277,24 KM.

5. Uvidom u račune pravnih lica „Cover“-Agencija za digitalni marketing Zenica broj: 24/2022 od 29.11.2022. godine u iznosu od 3.000,00 KM i „Europlakat BH“ d.o.o. Sarajevo broj: 718-09/22 od 14.09.2022. godine u iznosu od 82.079,85 KM, koje je stranka iskazala u obrascu 4.2 (troškovi propagande) godišnjeg finansijskog

izvještaja, utvrđeno je da fakturisane cijene pruženih usluga značajno odstupaju od stvarnih cijena, odnosno stranci je po navedenim računima odobren rabat u ukupnom iznosu 121.450,94 KM.

Na osnovu navedenog, mišljenja smo da je stranka u svojim poslovnim knjigama i finansijskom izvještaju iskazala troškove kampanje u manjem iznosu za 121.450,94 KM u odnosu na stvarne.

- (5) Demokratska fronta nije u obrascu 5 (obaveze političke partije) korigovanog godišnjeg finansijskog izvještaja pravilno iskazala obaveze na dan 31.12.2022. godine, čime je prekršila odredbe člana 24. Pravilnika.

U korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju Demokratska fronta je iskazala ukupne obaveze u iznosu od 428.907,47 KM, od čega: obaveze po kreditima i pozajmicama u iznosu od 100.000,00 KM i ostale obaveze u iznosu od 328.907,47 KM, dok je u poslovnim knjigama evidentirala ukupne obaveze stranke na dan 31.12.2022. godine u iznosu od 422.504,69 KM.

- (6) Stranka u postizbornom finansijskom izvještaju nije iskazala sve nenovčane donacije i troškove izborne kampanje, čime je prekršila odredbe člana 12. stav (3) Zakona o finansiranju političkih stranaka, člana 15.1 stav (1) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine i odredbe Pravilnika o predizbornim i postizbornim finansijskim izvještajima političkih stranaka („Službeni glasnik BiH” broj: 10/18 i 5/22).

- (7) Pregledom finansijskog izvještaja i finansijske dokumentacije političke stranke, utvrđeni su nedostaci kod dijela računa, koji su knjigovodstvene isprave o nastalim poslovnim događajima.⁸

- Na računima pravnih lica „Slobodna.ba“ d.o.o. Sarajevo broj: 000097 od 30.09.2022. godine u iznosu od 5.850,00 KM i „O kanal“ d.o.o. Sarajevo broj: 22-3601-000164 od 30.09.2022. godine u iznosu od 7.371,00 KM, navedeno je „medijsko oglašavanje na web portalu“ i „politički marketing za vrijeme kampanje“ u količini 1. Na osnovu navedenih računa nije moguće utvrditi obim usluge koju su navedena pravna lica pružila političkoj stranci, niti cijene oglašavanja. Takođe, utvrđeno je da računi nisu potpisani od strane korisnika usluga.
- Uvidom u račune dobavljača „Agencija Bravo!“ Sarajevo broj: 016/22 od 29.07.2022. u iznosu od 600,00 KM i broj: 014/22 od 28.07.2022. u iznosu od 1.440,00 KM, te račun dobavljača „Cover“-Agencija za digitalni marketing Zenica broj: 24/2022 od 29.11.2022. godine u iznosu od 3.000,00 KM utvrđeno je da isti ne sadrže potpis lica koje je fakturisalo uslugu, niti pečat dobavljača.
- Po računu dobavljača „Unioninvestplastika“ d.d. Sarajevo broj: RN0000022-22 od 10.09.2022. godine u iznosu od 42.237,00 KM nije potvrđen prijem promotivnog materijala, dok račun dobavljača „Samas“ d.o.o. Sarajevo broj: 12-738/2022 od 30.12.2022. godine u iznosu 31.444,92 KM nije potpisan od strane korisnika usluge, odnosno Demokratske fronte.

⁸ U skladu sa računovodstvenim propisima, sadržaj knjigovodstvene isprave mora nedvojbeno i vjerodostojno pokazivati vrstu i obim nastale promjene (kupovina, količina, cijena, ukupan iznos), karakter poslovne promjene u knjigovodstveno-tehničkom smislu, tehnička obilježja, potpise osoba kojima se potvrđuje da je materijal isporučen, odnosno usluga izvršena i sl.

Troškovi izborne kampanje

Prema odredbama člana 15.10 Izbornog zakona BiH, politička stranka za potrebe izborne kampanje ne smije potrošiti više od 0,30 odnosno 0,20 KM⁹ po biraču u svakom izbornom krugu, prema broju birača koje je objavila Centralna izborna komisija BiH. Prema podacima Centralne izborne komisije BiH, Demokratska fronta je u svrhu izborne kampanje za Opće izbore 2022. godine mogla potrošiti sredstva u iznosu od 1.524.790,05 KM.

Demokratska fronta je u korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju za 2022. godinu iskazala troškove izborne kampanje u iznosu od 434.337,55 KM, što ne odgovara stvarnom stanju.

Pored iskazanih troškova izborne kampanje u iznosu od 434.337,55 KM, u toku obavljanja revizije, utvrđeno je da je politička stranka ostvarila i troškove izborne kampanje u iznosu od 134.100,48 KM.

Naime, politička stranka je troškove izborne kampanje u iznosu od 3.272,30 KM umjesto u obrascu 4.2, iskazala u obrascu 4.1 godišnjeg finansijskog izvještaja, dok troškove izborne kampanje u iznosu od 130.828,18 KM uopšte nije iskazala u godišnjem finansijskom izvještaju za 2022. godinu.

5.2 PREPORUKE

Preporučuje se Demokratskoj fronti da se pridržava odredaba Zakona o finansiranju političkih stranaka, a posebno na osnovu uočenih nedostataka se preporučuje:

- *da finansijska sredstva obezbijedena za finansiranje stranke koristi u skladu sa programom utroška sredstava,*
- *da prijavljuje sve priloge bez obzira na koji način ih ostvaruje,*
- *da prima priloge u iznosima koji ne prelaze zakonom dozvoljeni limit na visinu priloga,*
- *da se ne finansira iz zabranjenih izvora,*
- *da vodi poslovne knjige u skladu sa računovodstvenim propisima, odnosno da uspostavi potpune i pravilne evidencije o prihodima, rashodima i obavezama,*
- *da uspostavi sistem unutrašnje finansijske kontrole nad nižim organizacionim dijelovima radi sprečavanja pogrešnog evidentiranja prihoda i rashoda, te zloupotrebe finansijskih sredstava,*
- *da finansijske izvještaje koje podnosi Centralnoj izornoj komisiji Bosne i Hercegovine popunjava u skladu s Pravilnikom o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka i Pravilnikom o predizbornim i postizbornim finansijskim izvještajima političkih stranaka i*
- *da sadržaj potvrde o primljenim priložima uskladi sa odredbom člana 6. Pravilnika o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka.*

⁹ Član 15.10 stav 2. Izbornog zakona BiH propisuje da se maksimalno dozvoljeni iznos za finansiranje izborne kampanje izračunava tako što se broj glasača u svim izbornim jedinicama u kojima politički subjekt ima kandidatsku listu ili kandidata pomnoži sa: 30 feninga za načelnika opštine odnosno gradonačelnika i za članove skupštine opštine, članove Narodne skupštine RS i Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, članove Parlamentarne skupštine BiH, člana Predsjedništva BiH, i predsjednika i potpredsjednike RS, odnosno 20 feninga za izbore za članove kantonalnih skupština.

KOMENTAR:

U ostavljenom roku, Demokratska fronta izvršila je korekciju obrazaca godišnjeg finansijskog izvještaja za 2022. godinu, čime je djelimično otklonila nedostatke u popunjavanju finansijskih izvještaja. U korigovanom godišnjem finansijskom izvještaju politička stranka izvršila je unos nenovčanih donacija po osnovu besplatnih objava na društvenoj mreži „Facebook“ ukupne vrijednosti 2.822,30 KM, te nenovčanih donacija po osnovu besplatnog korištenja sala za održavanje predizbornih skupova i tribina tokom izborne kampanje za Opće izbore 2022. godine ukupne vrijednosti 450,00 KM.

Demokratska fronta je uz korigovane obrasce godišnjeg finansijskog izvještaja, Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine dostavila i korigovani Bruto bilans i analitičke kartice dobavljača za period 01.01.2022. godine do 31.12.2022. godine, te korigovani Godišnji obračun za 2022. godinu ovjeren od strane Finansijsko informatičke agencije.

Takođe, politička stranka je uz primjedbe na preliminarni izvještaj dostavila i drugu dokumentaciju, koju je Služba za reviziju razmotrila, te je je uvažila sve dokaze i argumentovane primjedbe političke stranke i u skladu sa istim korigovala nalaze revizije iz preliminarog izvještaja.

Zahvaljujemo se ovlaštenom licu za finansijske izvještaje na dobroj i korektnoj saradnji tokom obavljanja revizije.

Šef Odsjeka za revizijske poslove

Sanja Tošović

Revizor

Tanja Golijanin

Pomoćnik revizora

Dragomir Elez